MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
ONOR. IMHALLEF
ANTHONY ELLUL

Seduta tal-21 ta' Marzu, 2014

Citazzjoni Numru. 1220/2001/1

Mary **Grech**

Vs

Anthony Grech u Reno Grech u b'digriet tat-12 ta' Novembru 2008 il-gudizzju gie trasfuz f'isem Carmel sive Charles Grech, Emanuel sive Lino Grech, u Mario Grech, kif ukoll f'isem Joseph u Maria Concetta konjugi Grech ghal kull interess li jista' jkollhom sabiex ikomplu l-kawza minflok il-konvenut Anthony Grech li miet fil-mori tal-kawza.

Permezz ta' citazzjoni prezentata fid-9 ta' Lulju 2001 l-attrici ppremettiet:

Fil-21 ta' Settembru 1984, fiz-zwieg ma' Reno Grech, il-konvenuti kienu rregistraw il-kumpannija merger Enterprises Limited, li fiha l-konvenut Anthony Grech kellu 499 sehem ta' lira kull wiehed, waqt li l-konvenut l-iehor kellu sehem wiehed.

B'sentenza tas-26 ta' Gunju 1998 il-qorti ddikjarat li l-kuntratt ta' twaqqif tal-kumpannija bejn il-konvenuti, kien simulat u sar b'qerq u bi hsara tal-jeddijiet tal-attrici fil-komunjoni tal-akkwisti bl-intenzjoni li tigi defrawdata mid-drittijiet taghha. Inoltre ddikjarat li l-ishma fuq isem Anthony Grech huma fir-realta' tal-komunjoni tal-akkwisti ezistenti bejn l-attrici u l-konvenut Reno Grech.

Ghalkemm sar appell, fl-1 ta' Dicembru 2000 gie ddikjarat dezert.

Merger Enterprises Limited hadet fuqha negozju u akkwistat immobbli li kienu tal-komunjoni tal-akkwisti bejn l-attrici u l-konvenut Reno Grech, b'mod li l-attrici giet svestita minn kull kontroll tan-negozju u l-immobbli msemmija.

Il-kumpannija giet amministrata b'qerq jew traskuragni kbira, u f'kull kaz ma kenitx amministra in buona fede fl-interess tal-istess kumpannija, b'mod li ghamlet dejn u telf kbir.

L-attrici sofriet danni li ghalih il-konvenuti huma solidalment responsabbli.

Ghalhekk talbet lill-qorti sabiex:

1. Tiddikjara li b'rizultat tas-simulazzjoni u l-qerq ezercitat mill-konvenut bir-registrazzjoni ta' Merger Enterprises Limited, l-attrici sofriet danni;
2. Il-konvenuti kienu responsabbli solidalment flimkien ghad-dejn u telf fl-assi u fin-negozju mmexxi minn Merger Enterprises Limited, u li l-istess dejn u telf ikkaguna hsara lill-attrici.
3. Tillikwida d-danni.
4. Tikkundanna lill-konvenuti solidalment sabiex ihallsu d-danni.

Il-konvenut Reno Grech wiegeb (fol. 29):

1. Ir-registrazzjoni tal-kumpannija Merger Enterprises Limited ma kkagunat l-ebda dannu lill-attrici.
2. Id-djun kienu mehtiega ghall-gestjoni tal-kumpannija.
3. L-attrici gawdiet minn fondi u assi ta' Merger Enterprises Limited u ghadha tgawdi minn assi li gew imhallsa mill-istess kumpannija.

Il-konvenut Anthony Grech wiegeb (fol. 32) li m'huwiex il-kaz li huwa kkaguna danni lill-attrici ghar-ragunijiet li tat fic-citazzjoni.

Il-qorti rat l-atti li jinkludu rapport tal-perit legali Dr Abigail Critien (fol. 151)[1].

<u>Rikors tal-4 ta' Frar 2011</u>.

Fl-4 ta' Frar 2011 l-attrici pproponiet rikors (fol. 87) ai termini tal-Artikolu 402 tal-Att dwar il-Kumpanniji. Fil-fehma tal-qorti dan ir-rikors ma kellux isir f'din il-kawza, fejn Merger Enterprises Limited m'hijiex parti. L-attrici ma tistax tinqeda b'din il-kawza sabiex tiftah siparju li jwassal biex issir indagni kif qeghda titmexxa l-kumpannija u jinghataw provvedimenti. Dan kollu jaqa' barra l-kawzali tac-citazzjoni. Ghalhekk mhux ser taghti provvediment fil-meritu dwar l-imsemmi rikors.

<u>Fatti</u>.

Il-fatti huma s-segwenti:-

i. L-attrici u l-konvenut Reno Grech izzewwgu fit-23 ta' Marzu 1980.

[1] Inhatret b'digriet tas-17 ta' Mejju 2011.

ii. Fl-1984 Reno Grech u huh, Anthony Grech, irregistraw kumpannija bl-isem ta' Merger Enterprises Limited. 499 tal-ishma kienu registrati f'isem Anthony Grech u sehem wiehed f'isem Anthony Grech. Id-direttur tal-kumpannija kien Reno Grech. Ma jirrizulta li Anthony Grech kellu xi kariga fil-kumpannija.

iii. Reno Grech kien jinnegozja b'din il-kumpannija. L-attrici xehedet: *"Zewgi kien fix-xoghol tan-negozju bhala self employed, jimporta diversi affarijiet. Minn kemm ilna mizzewgin kiber hafna u akkumula kapital rilevanti. Xtara wkoll proprjeta' immobbli. Jien kont naf li zewgi jinnegozja b'kumpannija li kien waqqaf fl-1984."* (fol. 97)[2]. L-attrici kkonfermat ukoll li l-kumpannija dejjem tmexxiet minn zewgha, u kien l-uniku direttur (fol. 98)[3].

iv. Fl-1985 Reno Grech kien ittrasferixxa d-dar matrimonjali (52, Triq Felice, Zabbar) lil Merger Enterprises Limited (fol. 206-207). Jinghad li l-prezz kien ta' Lm8,000 ghalkemm m'huwiex car jekk il-hlas qattx sar.

v. Fl-1990 saret korrezzjoni ta' kuntratt pubblikat fil-31 ta' Jannar 1990 min-nutar Dr Remigio Zammit Pace u li bih Reno Grech kien xtara l-garaxx Elia, Cannon Road, Santa Venera, li wara sar Qormi (fol 207). Fl-att korrettorju jinghad li l-akkwist kien sar mill-kumpannija Merger Enterprises Limited.

vi. Jirrizulta li fl-1996 l-attrici pproponiet kawza ghall-firda personali minn ma' zewgha (271/96). B'digriet moghti fis-27 ta' April 2001 il-qorti laqghet it-talba tal-attrici sabiex tiehu f'idejha l-amministrazzjoni tal-komunjoni tal-akkwisti, inkluz in-negozju tal-kumpannija Merger Enterprises Limited. Inoltre ordnat li Reno Grech ma setax jaghmel dejn ta' kwalsiasi natura minghajr l-awtorizazzjoni tal-qorti (ara Artikolu 1325 tal-Kodici Civili).

vii. B'sentenza li nghatat fis-26 ta' Gunju 1998 fil-kawza **Mary Grech vs Reno Grech et** (974/1995)[4], din il-qorti ddikjarat li l-kuntratt ta' twaqqif tal-kumpannija Merger Enterprises li saret bejn Anthony Grech u Reno Grech kien simulat u sar b'qerq u bi hsara tal-jeddijiet tal-attrici fil-komunjoni tal-akkwisti. Iddikjarat ukoll li l-ishma registrati f'isem Anthony Grech kienu fir-realta' ta' Reno Grech u ghalhekk jifformaw parti mill-komunjoni tal-akkwisti bejnu u l-attrici.

viii. Fit-8 ta' Frar 2001 gie registrat is-share transfer f'isem l-attrici (250 sehem) u f'isem Reno Grech (249 sehem) [fol. 95].

ix. B'sentenza ta' din il-qorti fil-kawza **Bank of Valletta plc vs Merger Enterprises Limited et** tal-15 ta' Novembru 2004 (fol. 178), il-konvenuti (jinkludu l-konjugi Grech) flimkien ma' Merger Enterprises Limited, gew ikkundannati jhallsu s-somma ta' Ewro69,881.20. Jirrizulta li Merger Enterprises Limited kienet inghatat overdraft permezz ta' zewg kuntratti li saru fil-31 ta' Mejju 1990 u 5 ta' Lulju 1994.

x. Skond rendikont ta' self tal-Bank of Valletta plc, datat 31 ta' Dicembru 2010 (fol. 196), id-dejn mal-bank kien fl-ammont ta' €241,886.46. Fl-atti m'hemmx taghrif dwar x'inhi l-posizzjoni llum.

---

[2] Affidavit prezentat fil-kawza **Mary Grech vs Reno Grech et** (974/95) [fol. 97].

[3] *"Mill-bidu li twaqqfet is-socjeta, is-sole director kien zewgi Reno Grech u huh qatt ma kien direttur. Is-socjeta dejjem tmexxiet esklussivament mill-konvenut Reno Grech a beneficcju tieghu u tal-familja tieghu."*.

[4] Ghalkemm Reno Grech kien appella, l-appell gie ddikjarat dezert b'digriet li tat il-Qorti tal-Appell fit-22 ta' Novembru 2000 (fol. 17).

Konsiderazzjonijiet.

1. M'hemmx kontestazzjoni li Anthony Grech ma kellu x'jaqsam xejn mat-tmexxija tan-negozju ta' Merger Enterprises Limited. Mid-deposizzjoni tal-attrici hu evidenti li l-attrici mill-bidunett kienet taf bl-ezistenza ta' din il-kumpannija u li zewgha kien qieghed jinnegozja biha. Ghal snin shah l-attrici ma kellha l-ebda problema bit-twaqqif ta' din il-kumpannija. Tant hu hekk li f'dak l-istadju ma hadet l-ebda passi biex twaqqaf lil zewgha milli jkompli jmexxi l-kumpannija.

2. Hu evidenti li l-inkwiet dwar il-kumpannija inqala' meta l-attrici skopriet, mill-istatut tal-kumpannija, li Anthony Grech kien l-azzjonist maggoritarju tal-kumpannija filwaqt li zewgha kellu sehem wiehed biss. Ghalhekk ipproponiet il-kawza 974/1995 bl-ghan li 499 sehem registrati f'isem Anthony Grech jigu trasferiti f'isimha u f'isem zewgha. Mela f'dak l-istadju l-interess tal-attrici kien sempliciment sabiex jigi accertat li dawk l-ishma jidhlu fil-komunjoni tal-akkwisti, u xejn iktar. Fil-fatt it-talbiet tac-citazzjoni kienu:

"1. Tiddikjara u tiddeciedi illi l-kuntratt ta' twaqqif tas-socjeta Merger Enterpises Limited fuq indikat bejn il-konvenuti Reno Grech u Anthony Grech huwa simulat u sar b'qerq u bi hsara tal-jeddijiet tal-attrici fil-komunjoni tal-akkwisti, bl-intenzjoni li din tigi defrawdata mid-drittijiet taghha.

2.Tiddikjara u tiddeciedi li l-ishma registrati fuq isem Anthony Grech kienu u ghadhom fir-realta' tal-konvenut l-iehor Reno Grech, u konsegwentement jappartjenu lill-komunjoni tal-akkwisti ezistenti bejn l-attrici u l-istess konvenut Reno Grech.

3.Konsegwentement tikkundanna lill-konvenuti biex fi zmien qasir u perentorju li jigi lilhom prefiss minn din il-qorti jaghmlu l-proceduri kollha mehtiega ghat-trasferiment tal-ishma fuq isem l-istess konvenut Reno Grech u martu l-attrici u konsegwentement jirregistraw l-istess ishma ai termini tal-ligi.

4.Tinnomina kuratur biex jirraprezenta lill-eventwali kontumaci fil-proceduri kollha mehtiega ghat-trasferiment tal-ishma kif fuq inghad, u occorrendo biex jirregistra l-istess ishma skond kif din il-Qorti tiddetermina.".

Sahansitra fl-affidavit tal-attrici, prezentat fl-imsemmija kawza, qalet:

"11. Jiena ghandi interess li dak li sar fiz-zwieg u ghalhekk hu tal-komunjoni tal-akkwisti bejni u zewgi jidher ukoll ufficcjalment li hu hekk. Ghalhekk kelli naghmel din il-kawza." (fol. 265).

3. Minn qari tas-sentenza tas-26 ta' Gunju 1998 (fol. 7) hu evidenti li l-qorti sabet favur it-tezi tas-simulazzjoni ghaliex l-maggoranza tal-ishma gew registrati f'isem Anthony Grech meta fir-realta' kienu tal-konjugi Grech. Tant l-ilment tal-attrici kien li l-ishma maggoritarji kienu registrati f'isem Anthony Grech li pprezentat f'dik il-kawza, qalet:

"Zewgi kien fix-xoghol tan-negozju bhala self employed, jimporta diversi affarijiet. Minn kemm ilna mizzewwgin kiber hafna u akkumula kapital rilevanti. Xtara wkoll proprjeta immobbli. ***Jien kont naf li zewgi jinnegozja b'kumpannija li kien waqqaf fl-1984. Kont naf ukoll li kien imdahhal mieghu huh Anthony Grech, pero zewgi dejjem qalli li huh kellu biss share wiehed nominali minhabba li fil-ligi bilfors ried ikollok zewg shareholders. Jiena dil-kumpannija qatt ma nteressajt ruhi nara l-istatut taghha u dejjem qghadt fuq li kien qalli zewghi."*** (enfazi mizjuda, fol. 263).

Fl-istess affidavit kompliet tghid li kien *"….* ***ghall-habta tas-sajf ta' l-1994 kont hadt interess*** *peress li l-problemi ta' bejnietna kienu regghu kibru u kont gibt kopja ta' l-istatut tal-kumpannija minghajr ma kont ghidtlu. Kien hawnhekk li ntbaht ghall-ewwel darba li zewgi kien dahak bija u li l-kumpannija kienet ufficjalment tghajjat l-aktar lil huh Anthony u mhux kif kien ighidli zewgi."* (enfazi mizjuda, fol. 263).

Sahansitra fil-kawza odjerna, in kontro-ezami, l-attrici xehedet:

"Nghid li fis-sena 1984, precizament f'Awissu nfethet l-ewwel kawza ta' separazzjoni bejni u bejn zewgi. ***Sirt naf bl-ezistenza ta' Merger Enterprises Limited f'Settembru ta' l-istess sena, wara r-rikonciljazzjoni ta' bejnietna u l-Avukat ta' dak iz-zmien kien infurmani li kienet giet iffurmata kumpannija bejn zewgi u Emanuel Grech****, liema kumpannija skond l-Avukat tieghi ta' dak iz-zmien kienet giet iffurmata bil-ghan illi jekk nerga' niftah il-kawza ta' separazzjoni, jien ma jkolli dritt ghal xejn. Dak iz-zmien kont ghadni hierga' mill-ewwel trawma ta'*

separazzjoni u ma tantx tajtha weight din il-kwistjoni peress illi zewghi kien weghdni li ser jinbidel." (enfazi mizjud, fol. 232).

Dan juri car u tond li l-attrici kienet sa mill-bidunett taf x'kien ghamel zewgha. Negozju li hi stess, fl-istess deposizzjoni, qalet li kienet tghin lil zewgha fih (fol. 232). Filwaqt li l-qorti tapprezza li m'huwiex facli ghal min isib ruhu f'sitwazzjoni simili ghal dik tal-attrici, fejn qieghed irabbi t-tfal u jrid jiffacca ragel dominanti u vjolenti, kien fl-interess taghha li minnufih tiehu passi biex tipprotegi d-drittijiet taghha. Fil-fehma tal-qorti dawn il-brani minn xhieda li tat l-attrici f'din il-kawza u fil-kawza 974/95, huma prova li meta saret taf bil-kumpannija ma kellix oggezzjoni li zewgha jopera n-negozju permezz ta' kumpannija. Anzi l-qorti tikkonkludi li l-attrici, bl-atteggjament taghha kienet tacitament approvat l-operat ta' zewgha fis-sens li jopera n-negozju b'kumpannija. Jidher li din il-kumpannija kienet is-sors ghall-ghixien tal-familja Grech. L-oggezzjoni tal-attrici kienet saret, gustament, meta skopriet li f'isem zewgha kien hemm biss sehem wiehed. Fil-fatt f'ittra legali datata 22 ta' Novembru 1994 (fol. 228) interpellat lil zewgha u Anthony Grech sabiex l-ishma f'isem Anthony Grech jigu registrati f'isem Reno Grech. Kien f'dak il-mument li l-attrici ccaqalqet. F'dan ix-xenarju m'ghandux ikun li l-attrici tibbaza t-talba ghad-danni fuq ‘il fatt li giet registrata l-kumpannija Merger Enterprises Limited. Din il-kumpannija, kif wara kollox osservat il-qorti f'provvediment li nghata fis-27 ta' April 2001 fil-kawza ta' separazzjoni[5], kienet il-mezz ta' ghixien tal-familja Grech. M'ghandux ikun li persuna l-ewwel taddotta atteggjament u wara, ghaliex l-affarijiet marru hazin, tibdel it-triq u tibda ssostni li l-holqien tal-kumpannija ppregudika d-drittijiet patrimonjali taghha[6]. Id-djun fil-kumpannija ma kienux tort ta' Anthony Grech, li kif rajna ma kellu l-ebda partecipazzjoni fit-tmexxija tal-kumpannija. Konkluzjoni li waslet ghaliha l-qorti fil-kawza 974/95 (ara pagna 7 tas-sentenza). Il-qorti kkonkludiet:

"Il-Qorti hi tal-fehma li giet pruvata li hawn ghandna kaz ta' simulazzjoni relattiva fejn il-konvenuti realment riedu li l-kumpannija tkun ta' Reno Grech u l-ishma kollha hlief wiehed kellhom ikunu tieghu, ***izda biex jevadu d-drittiijet ta' l-attrici fl-istatu meta kkostitwew il-kumpannija huma nizzlu l-kuntrarju."*** (enfazi mizjuda, fol. 13-14).

Ghalhekk skond il-qorti l-qerq kien fir-rigward ta' f'isem min gew registrati l-ishma u mhux ghal fatt li giet registrata kumpannija. Hu evidenti li Reno Grech kien inqeda b'isem huh fit-tentattiv biex martu ma tiehu l-ebda beneficcju mill-kumpannija Merger Enterprises Limited, u dan billi rregistra l-maggoranza tal-ishma f'isem Anthony Grech.

---

[5] Citazzjoni numru: 271/96.

[6] Mill-process jidher li kien fien f'Awissu 2000, igifieri erbatax-il sena wara li giet registrata l-kumpannija, li l-attrici nterpellat lil Anthony Grech biex jaghmel tajjeb ghad-dejn tal-kumpannija.

Il-kwistjoni dwar is-simulazzjoni u l-qerq fit-twaqqif tal-kumpannija Merger Enterprises Limited giet determinata fis-sentenza tas-26 ta' Gunju 1998. L-attrici ma kenitx ghazlet it-triq biex jithassar il-kuntratt ta' twaqqif tal-kumpannija, imma sabiex tigi riflessa l-verita', cjoe' li 499 sehem f'isem Anthony Grech kienu proprjeta' taghhom. Bl-istess mod ma ghamlet xejn sabiex il-fond li zewgha kien ittrasferixxa lill-kumpannija[7], jerga' jigi trasferit f'isimhom. Fis-sentenza l-qorti tat rimedju billi ordnat li l-ishma jigu trasferiti f'isem Reno Grech u l-attrici. Hu evidenti li ghal dak li jikkoncerna l-ishma, l-attrici ma jirrizultax li sofriet xi danni gialadarba nghatat rimedju mill-qorti li nofs l-ishma jigu registrati f'isimha.

4. L-attrici tilmenta li l-kumpannija *"[….] giet amministrata b'qerq jew ta' lanqas bi traskuragni kbira, u f'kull kaz ma kienitx amministrata in buona fede fl-interess ta' l-istess socjeta, b'mod li ghamlet dejn u telf kbir."* (ara citazzjoni). Il-qorti tosserva li:-

   (a) fil-konfront tal-konvenut Anthony Grech dan l-ilment ma jistax iregi gialadarba hu kien semplici *prestanome* ta' 499 sehem u xejn iktar, u fir-realta' l-kumpannija kien imexxiha Reno Grech. Mill-provi rrizulta kif ma kellu l-ebda awtorita' u n-negozju kien jiggestih Reno Grech. M'hemmx prova li Anthony Grech ghamel dejn. Fl-affidavit l-attrici qalet li l-konvenuti *"amministraw l-istess kumpannija b'qerq fil-konfront tieghi u b'tali mod illi l-komunjoni tal-akkwisti giet illi hija mifnija b'dejn kbir."* (fol. 176). Il-konkluzjoni tal-qorti hi li fil-konfront ta' Anthony Grech din baqghet biss allegazzjoni u xejn iktar. Ghaldaqstant, Anthony Grech ma jistax jinzamm responsabbli ghal xi danni li setghet sofriet l-attrici minhabba l-mod kif zewgha mexxa l-kumpannija. L-attrici kienet taf bl-ezistenza ta' din il-kumpannija. Kien biss meta saret taf li l-maggoranza tal-ishma kienu registrati f'isem Anthony Grech li hi oggezzjonat tant li pproponiet il-kawza 974/95 fl-ismijiet **Mary Grech vs Reno Grech et**, sabiex 499 sehem ma jibqax registrat f'isem Anthony Grech.

   (b) Ghal dak li jikkoncerna t-tmexxija tal-kumpannija min-naha ta' Reno Grech, l-aqwa prova li ressqet l-attrici hi d-decizjoni ta' din il-qorti[8] tas-27 ta' April 2001 (fol. 238) fejn il-qorti rrimarkat dwar in-nuqqas ta' interess li wera zewgha fit-tmexxija tan-negozju tal-kumpannija. Il-qorti qalet: *"Bhala fatt pero jirrizulta illi n-negozju li minnu kienet tghix din il-familja* ***gie totalment ittraskurat u li l-istess konvenut ma wera ebda hajra partikolari biex jindika li kien sejjer jipprova jirravvivah****. Normalment negozjant biezel aktar jistinka meta s-suq ikun hazin biex ikun jista' jzomm l-istess livell ta' ghixien u negozju li kellu meta s-suq kien tajjeb."* (enfazi mizjuda, fol. 241). Fil-fehma tal-qorti dan il-bran hu

---

7 Fic-citazzjoni 974/95 ippremettiet *"l-konvenut Reno Grech anke ttrasferixxa lill-kumpannija, proprjeta immobbli tal-komunjoni."* (fol. 8).
8 Imhallef N. Arrigo.

fih innifsu prova li l-kumpannija tmexxiet b'mod negligenti. Dan ovvjament ghad-detriment tal-attrici, meta tqies:

- li l-ishma kienu parti mill-gid tal-komunjoni tal-akkwisti;
- zewgha kien ittrasferixxa immobbli fil-kumpannija;
- l-attrici hi personalment garanti ghad-dejn li l-kumpannija ghandha mal-Bank of Valletta plc.

Rilevanti wkoll hi d-deposizzjoni tal-avukat Dr Godfrey Gauci Maistre li kien akkumpanja lill-attrici meta hadet f'idejha l-hanut Rodac International, cjoe' l-fond li qabel kien jismu Elia, Cannon Road, Qormi (fol. 225), fejn qal li meta dahlu fil-fond kien *"..... traskurat, qiesu ilum ma jintuza, billi kien hemm trab u kaxex vojta ma' kullimkien."*. Il-qorti fehemet li Reno Grech halla n-negozju fi stat ta' abbandun. Ix-xhud zied ighid: *"Il-hanut kien ghadu armat bhala hanut, bil-vetrini, bl-ufficcju u b'hafna merkanzija, nikkalkula, ghad-daqqa t'ghajn, minn nofs sa terz tal-merkanzija li normalment kien ikun hemm fih."*. Xenarju li juri l-istat ta' abbandun li fih Reno Grech halla n-negozju tal-kumpannija.

Hu minnu li bid-digriet tas-27 ta' April 2001 l-attrici, fuq talba taghha, inghatat t-tmexxija tal-komunjoni tal-akkwisti u tan-negozju tal-kumpannija. Sahansitra giet ukoll registrata bhala l-uniku direttur tal-kumpannija (fol. 122). Pero' jidher li s-sitwazzjoni finanzjarja tal-kumpannija kienet diga' prekarja. Sahansitra, jidher li anke l-istokk tal-kumpannija ha[9]. Fil-fatt jirrizulta li l-Bank of Valletta plc li kien ta, b'kuntratti tal-31 ta' Mejju 1990 u 5 ta' Lulju 1994, lil Merger Enterprises Limited facilita' ta' overdraft, kien diga' beda proceduri biex jithallas lura l-flus li kien avvanza lill-kumpannija (ara sentenza fil-kawza 620/2001 fl-ismijiet **Bank of Valletta plc vs Merger Enterprises Limited et** a fol. 217).

(c) f'dan l-ilment l-attrici nkludiet li *"... f'kull kaz [il-kumpannija] ma kienitx amministrata in buona fede fl-interess ta' l-istess socjeta....."*. Billi l-qorti diga' osservat li l-kawza m'hijiex id-*derivative action*, allura xi hsara sofriet il-kumpannija ma jistax jigi nvestigat f'din il-kawza.

5. L-ilment l-iehor tal-attrici hu li *".... Merger Enterprises Limited kienet hadet fuqha negozju u akkwistat immobbli li kienu tal-komunjoni tal-akkwisti bejn l-esponenti u l-konvenut Reno Grech, b'mod li l-esponenti giet svestita minn kull kontroll fuq in-negozju u l-immobbli msemmija."* (ara citazzjoni). Il-qorti tosserva:

---

[9] Jirrizulta li l-perit legali nkludiet l-istokk bhala danni. Pero' dak l-istokk huwa tal-kumpannija u mhux tal-attrici. Din il-kawza m'hijiex id-*derivative action*, kontemplata taht il-ligi tal-kumpanniji. L-istess japplika fir-rigward tad-djun tal-kumpannija li l-perit legali nkludiet fil-likwidazzjoni tad-danni.

(a) Mill-provi ma rrizultax x'negozju kellu Reno Grech qabel ma giet registrata l-kumpannija Merger Enterprises Limited, ghalkemm l-indikazzjoni hu li meta twaqqfet il-kumpannija kien diga' fin-negozju;

(b) F'kull kaz l-attrici ma tistax tilmenta li Reno Grech kellu negozju u wara beda jezercitah bl-imsemmija kumpannija. Kif inghad hawn fuq l-attrici kienet taf li zewgha waqqaf kumpannija u beda jinnegozja biha. Ma kellha l-ebda problema dwar. Kien biss meta skopriet li l-maggoranza tal-ishma f'isem Anthony Grech li pproponiet kawza sabiex jigi ddikjarat li ma kienux proprjeta tieghu.

(c) Ghal dak li jikkoncerna l-immobbli fl-atti m'hemmx prova li Anthony Grech kien komplici f'xi trasferiment. Fil-fatt irrizulta wkoll li sal-1986 Anthony Grech kien jahdem barra minn Malta (ara fol. 11[10]).

(d) Mill-provi rrizulta li l-uniku rwol li kellu Anthony Grech kien ta' *prestanome* ta' 499 sehem fil-kumpannija. F'kull kaz kif kienet il-ligi fiz-zmien li giet registrata l-kumpannija (1984), ma kien hemm xejn milli jzomm lir-ragel milli jirregistra kumpannija fis-sens li ma kellux bzonn il-kunsens ta' martu. L-istess kien japplika ghat-trasferiment ta' immobbli li kienu jifformaw parti mill-komunjoni tal-akkwisti. Ghalhekk irrispettivament kienx hemm il-partecipazzjoni ta' Anthony Grech, ma kien hemm xejn milli jzomm lil Reno Grech milli jwaqqaf kumpannija. Ovvjament hu ghazel it-triq li wasslet ghall-kawza 974/95 bit-tama, ghal kollox fqira u dghajfa, li martu ma jkollix drittijiet fuq il-gid li jsir fin-negozju.

(e) L-immobbli li kien jifforma parti mill-komunjoni tal-akkwisti u gie trasferit lil Merger Enterprises Limited kien il-fond **52** (**illum 114**)**, Triq Felice, Zabbar** – Reno Grech kien ittrasferixxa d-dar f'isem il-kumpannija Merger Enterprises Limited fis-sena 1985. Mill-provi ma rrizultax x'kienet ir-raguni li ttrasferixxa dan il-fond lill-kumpannija[11]. M'hemmx provi li kien jintuza ghan-negozju, izda jidher li ghal xi zmien kien id-dar matrimonjali tal-konjugi Grech. Eventwalment jirrizulta li l-kumpannija Merger Enterprises Limited tat il-fond b'garanzija lil Bank of Valletta plc ghall-overdraft li kienet inghatat fil-31 ta' Mejju 1990 u 5 ta' Lulju 1994

Dwar il-garaxx **Elia, Canon Road, Qormi**, dan inxtara minn Reno Grech b'kuntratt tat-13 ta' Jannar 1990. Fil-25 ta' Mejju 1990 sar att korrettorju fejn gie ddikjarat li l-fond kien effettivament inxtara minn Merger Enterprises Limited[12]. Jirrizulta li dan kien fond minn fejn jigi gestit in-

---

[10] Fis-sentenza 974/95 jinghad li Anthony Grech xehed li *"Meta giet ffurmata l-kumpannija hu kien imsiefer u ma setax jiehu hsieb il-kumpannija. Sal-1986 kien ghadu barra minn Malta."*.

[11] Reno Grech ma xehedx u lanqas ma ressaq provi.

[12] Fis-sentenza li nghatat mill-Qorti tal-Appell fil-kawza tal-firda tal-konjugi Grech (**Mary Grech proprio et nomine vs Reno Grech**, 2714/1996/1) tal-25 ta' Ottubru 2013, jissemma l-fond Rodac, Hal-Qormi. Il-qorti qeghda tifhem li dan il-fond huwa fil-fatt il-garaxx Elia, Canon Road, Sta Venera li jissemma fir-ricerki tal-akkwist u trasferimenti tal-kumpannija Merger Enterprises Limited. Konkluzjoni

negozju tal-kumpannija. L-attrici m'hijiex timpunja l-validita' tal-att korrettorju u l-qorti tasal biex tghid li l-fond inxtara proprju ghall-kumpannija, mill-introjtu taghha. Sahansitra fl-istess zmien kien ukoll inghata bhala garanzija ghall-facilita bankarja li Merger Enterprises Limited inghatat mill-Bank of Valletta plc fil-31 ta' Mejju 1990 fis-somma ta' ghaxart elef liri Maltin (Lm10,000). Fir-rigward ta' dan il-fond l-attrici xehedet (ara affidavit) li nxtara fi zmien meta ma kenitx taf li tezisti l-kumpannija. Dan ma jistax ikun gialadarba mill-provi rrizulta li l-attrici kienet ilha taf bil-kumpannija sa mis-sena li giet registrata.

Ghalhekk il-qorti tikkonkludi li l-immobbli li fir-realta' kien tal-komunjoni tal-akkwisti u gie trasferit lil Merger Enterprises Limited kien il-fond 114, Triq Felice, Zabbar. Mis-sentenza li nghatat mill-Qorti Civili, Sezzjoni Familja fis-27 ta' Ottubru 2011 jirrizulta li dan il-fond ghandu valur ta' **€83,857.** Fil-fehma tal-qorti bl-agir ta' Reno Grech li ttrasferixxa dan il-fond fil-kumpannija minghajr ma nghatat l-ebda gustifikazzjoni ghalfejn ghamel hekk[13] u abbinat mal-mod negligenti li mexxa l-kumpannija, ippregudika lill-attrici li originarjament kellha sehem fil-proprjeta. Ghalkemm il-ligi kif kienet fiz-zmien li sehh it-trasferiment kienet taghti awtorita' lir-ragel li jittrasferixxi immobbli tal-komunjoni b'titolu oneruz, b'daqshekk ma jfissirx li ma kellux obbligu li jagixxi bhala *bonus paterfamilias*.

Illum il-gurnata hu evidenti li l-qaghda finanzjarja tal-kumpannija hi ferm prekarja. Bizzejjed jinghad li skond rendikont tal-Bank of Valletta plc sal-31 ta' Dicembru 2010 (fol. 196) Merger Enterprises Ltd hi debitrici tal-bank fis-somma ta' **€241,886**. Jekk wiehed irid ikun ottimist, meqjus il-valur tal-immobbli fuq imsemmija, wiehed jista' jkun li l-proprjeta'[14] ser isservi biex jithallas, jekk mhux id-dejn kollu tal-bank, il-parti l-kbira tieghu[15]. Pero m'hemmx certezza.

6. Ghalhekk ghal dawk li huma danni li jrid jaghmel tajjeb ghalihom l-attur hemm:

(a) €41,928.50 li huwa nofs il-valur tal-fond 114, Triq Felice, Zabbar;
(b) Dik il-parti mid-€69,881 garanzija personali li l-attrici qeghda taghti lil Bank of Valletta plc fl-eventwalita' li jkollha taghmel tajjeb ghal xi parti

li qeghda tasal ghaliha mis-sentenza **Merger Enterprises Ltd vs Ivan Azzopardi** deciza minn din il-Qorti (Imhallef T. Mallia) fis-16 ta' Gunju 2006 (fol. 116).

[13] Hu veru li qabel dahlu fis-sehh l-emendi tal-1993 fil-ligi tal-familja, ir-ragel kellu l-amministrazzjoni tal-komunjoni tal-akkwisti u s-setgha li jittrasferixxi immobbli minghajr il-htiega tal-kunsens tal-mara, pero' b'daqshekk ma jfissirx li ma kellux id-dmir li jagixxi b'mod diligenti u bhala bonus pater familias.

[14] Li tinkludi l-fond Elia.

[15] B'riferenza ghad-dejn li l-attrici tghid li hemm mad-Dipartiment tat-Taxxi Interni, hi llimitat ruhha biex tipprezenta rendikont minn fejn jidher li hemm ammonti ta' taxxa bazati fuq stima u jirreferu ghall-perjodi meta l-kumpannija ma kenitx qeghda topera.

minnha mill-gid personali taghha. F'dan l-istadju dan ghadu m'huwiex maghruf peress li hemm proprjeta tal-kumpannija li ghad trid tinbiegh. Ma' dan ghandu jkun hemm l-imghax sal-gurnata li l-attrici hadet f'idejha t-tmexxija tan-negozju ta' Merger Enterprises Limited (27 ta' April 2001).

Dwar it-telf fil-valur tal-ishma tal-attrici minhabba l-mod negligenti li bih Reno Grech amministra l-kumpannija, m'hemmx provi u ghalhekk il-qorti ma tistax tillikwida danni.

<u>Ghar-ragunijiet hawn fuq moghtija</u> **l-qorti tiddeciedi l-kawza billi:**

1. **Tilqa' l-eccezzjoni tal-konvenut Anthony Grech u tichad it-talbiet fil-konfront tal-werrieta tieghu, bl-ispejjez a karigu tal-attrici.**
2. **Tilqa' l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut Reno Grech.**
3. **Tichad l-ewwel talba.**
4. **B'riferenza ghat-tieni u tielet eccezzjoni tal-konvenut Reno Grech tiddikjara li r-ragunijiet li ssemmew ma jnehhux ir-responsabbilta' minn fuq il-konvenut Reno Grech mill-provi rrizulta li:**

   (a) **Ittrasferixxa lil Merger Enterprises Limited immobbli li kien jifforma parti mill-komunjoni tal-akkwisti minghajr ma ta l-ebda gustifikazzjoni ghalfejn ghamel hekk;**
   (b) **Kien negligenti fil-gestjoni tan-negozju u t-tmexxija tal-kumpannija Merger Enterprises Limited. Agir li wassal sabiex l-attrici hi wkoll personalment responsabbli ghal dejn li Merger Enterprises Limited ghandha mal-Bank of Valletta plc sas-somma ta' disa' u sittin elf tmien mija u wiehed u tmenin ewro (€69,881)**[16];
5. **Tiddikjara li l-konvenut Reno Grech hu responsabbli ghat-telf li sofriet l-attrici fir-rigward tal-fond fuq imsemmi u li ghad tista' ssofri minhabba l-garanzija personali favur il-Bank of Valletta plc.**
6. **Tillikwida d-danni fis-somma ta' wiehed u erbghin elf disa' mija u tmienja u ghoxrin ewro u hamsin centezmu (€41,928.50), cjoe' nofs il-valur tal-fond 114, Triq Felice, Zabbar. Jibqa' rizervat id-dritt tal-attrici li ddur kontra l-konvenut Reno Grech ghas-somma li thallas mill-patrimonju personali taghha sa massimu ta' disgha u sittin elf tmien mija u wiehed u tmenin ewro (€69,881) bl-imghax sas-27 ta' April 2001**[17]**. F'dan l-istadju l-qorti m'hijiex f'posizzjoni li tillikwida s-somma gialadarba ma jirrizultax li s'issa l-attrici hallset xi parti mid-dejn li Merger Enterprises Limited ghandha mal-Bank of Valletta plc.**
7. **Tikkundanna lill-konvenut Reno Grech ihallas lill-attrici s-somma ta' wiehed u erbghin elf, disa' mija u tmienja u ghoxrin ewro u hamsin centezmu (€41,928.50) bl-imghax mil-lum, u b'rizerva ghal dak li nghad hawn fuq.**

---

[16] Sentenza fil-kawza 620/2001 (fol. 178-185).
[17] Data meta nghata t-tmexxija tal-kumpannija.

Salv ghal dak li nghad hawn fuq, spejjez jinqasmu in kwantu ghal 75% a karigu tal-konvenut Reno Grech u 25% a karigu tal-attrici peress li l-ewwel talba giet michuda.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------